

Національний
банк України

Валютне регулювання та курсова політика в період війни та після перемоги

Національний банк України
Департамент відкритих ринків

Київ жовтень 2022

Для збереження макростабільності у воєнний час НБУ змінив принципи валютного регулювання та курсової політики

- ✓ **Валютне регулювання:** курс на лібералізацію валютних обмежень та лібералізацію руху капіталу.
- ✓ **Курсова політика:** дотримання режиму плаваючого обмінного курсу.
- ✓ **Валютні інтервенції:** важливий, але не основний монетарний інструмент. Мета – згладжування надмірних курсових коливань.

- ✓ **Валютне регулювання:** жорсткі обмеження на валютні операції та рух капіталу для підтримки фіксації курсу.
- ✓ **Курсова політика:** фіксований курс – номінальний якір для очікувань та антиінфляційний інструмент.
- ✓ **Валютні інтервенції:** основна монетарна операція. Мета – збалансування ринку.

Дії Національного банку на валютному ринку в період з початку війни – ГОЛОВНЕ

- рішення щодо регулювання валютного ринку ухвалювалися рішуче, оперативно та злагоджено. НБУ був готовий до будь-якого розвитку подій, мав наперед розроблений план заходів, які було миттєво запроваджено;
- запроваджені заходи на валютному ринку мали на меті забезпечити максимальну узгодженість між цілями по сприянню економічній діяльності, та цілями по запобіганню непродуктивному відпливу капіталу;
- фіксація курсу дала змогу утримати макроекономічну стабільність: цінова ситуація та очікування хоча і погіршилися, але лишилися контрольованими;
- валютні обмеження дали змогу забезпечити критичні потреби економіки без значної шкоди для валютному ринку: потреби у валюті для критичного імпорту покривалися повністю, тоді як для капітальних операцій – обмежено;
- Національний банк постійно присутній на валютному ринку. Значний попит під час війни задовольнявся через постійне здійснення валютних інтервенцій – чистий продаж валюти НБУ з початку війни становив понад \$18 млрд.
- забезпечено можливість здійснення критично необхідних операцій для населення. Для біженців лишилася опція розрахунків картками, а також надана можливість обміну готівкових гривень на валюту за кордоном.

Коригування валютних обмежень: ОСНОВНЕ

- **усі запроваджені заходи на валютному ринку постійно удосконалюються та підлаштовуються під ринкові обставини.** Зміни Постанову НБУ №18, яка регулює ці питання, вносилися вже **35** разів;
- **генеральна ідея усіх змін – полегшення ведення реального бізнесу та забезпечення життєво-необхідних потреб населення та обмеження непродуктивного відпливу капіталу;**
- **купівля валюти за критичним імпортом здійснювалася в повному обсязі та за курсом, близькі до офіційного.** В міру стабілізації перелік критичного імпорту розширювався і наразі за імпортом товарів він взагалі скасований;
- **купівля валюти за капітальними операціями заборонена** за рідкими виключеннями (позики перед МФО, під держгарантії, сплата відсотків за період з 24 лютого по 10 серпня 2022). Боржникам рекомендовано вжити заходів з реструктуризації своїх боргів на умовах не гірших за реструктуризацію Уряду;
- **максимально полегшене здійснення операцій для потреб оборони, у т.ч. через розробку механізмів здійснення таких операцій в позарегламентний час;**
- **вибудова лімітів за операціями з платіжними картками таким чином, аби запобігання непродуктивному виводу капіталу через «картковий туризм» та ін. схеми не впливало на життєво-необхідні витрати українських біженців;**
- **надання населенню можливостей щодо захисту своїх заощаджень від девальваційного знецінення.**

Валютні обмеження НБУ допомагають стабілізувати ринок і запобігти непродуктивному відпливу капіталу – лютий – травень

Для юридичних осіб

Для фізичних осіб

24 лютого

Забораона

- ❖ Призупинено проведення операцій між банками на валютному ринку
- ❖ Заборонено зняття готівки з рахунків клієнтів в іноземній валюті
- ❖ Введено мораторій на транскордонні валютні платежі (крім стратегічно важливих операцій)

- ❖ відновлено проведення операцій між банками на валютному ринку

Березень

Пом'якшення

- ❖ дозволено зняття готівки в Україні з рах. в іноз. валюті до 30 тис. грн/день (екв.) – згодом до 100 тис. грн/день
- ❖ ліміт на P2P перекази між фіз. особами за кордон з усіх рахунків 100 тис. грн/міс
- ❖ дозволено зняття готівки за кордоном з грн картки 100 тис. грн/міс (екв.), з вал. картки до 100 тис. грн/день
- ❖ карткові платежі за кордоном без обмежень

- ❖ заборонено банкам достроково погашати кредити нерезидентам
- ❖ зменшено термін розрахунків за експортно-імпортними операціями з 365 до 90 днів

Квітень

Посилення

- ❖ змінено ліміт на P2P перекази між фіз. особами за кордон з грн картки 100 тис. грн/міс, з картки в іноз. валюті 100 тис. грн/міс (екв)
- ❖ дозволено установам продавати готівкову валюту в межах купленої

- ❖ іноземним інвесторам дозволено переказувати за кордон кошти, які надійдуть після 01.04.2023 від погашення або доходу за ОВДП
- ❖ знижено ліміти відкритої валютної позиції з 15% до 5%

Травень

- ❖ знижено ліміт на зняття готівки з грн. рахунків за кордоном до 50 тис. грн / місяць

Валютні обмеження НБУ допомагають стабілізувати ринок і запобігти непродуктивному впливу капіталу - червень – вересень

Для юридичних осіб

- ❖ ↑ термін розрахунків за експортно-імпортними операціями з 90 до 120 днів
- ❖ ↑ термін розрахунків за експ.-імпорт. операціями з 120 до 180 дн
- ❖ дозволено переказ для оплати імпорту продукції, скасовано перелік товарів критичного імпорту
- ❖ дозволено перекази в іноз. валюті з коррахунків банків-нерезидентів, відкритих у банках-резидентах (власні кошти)
- ❖ строк використання купленої валюти скорочено з 10 до 2 роб. днів
- ❖ заборонено купівлю іноз. валюти юр. особами за наявності в них власної валюти у обсягах, необхідних для платежу
- ❖ дозволено переказ іноз. валюти за кордон для часткової сплати % за зовн. кред./позиками
- ❖ дозволено переказ іноз. валюти за кордон для фінансування власного представництва

Червень

Пом'якшення

Липень

Посилення

Вересень

Жовтень

Для фізичних осіб

- ❖ відновлено перекази за кордон для виплати пенсій
- ❖ знижено ліміт на зняття готівки з грн. рахунків закордоном до 12,5 тис. грн / тиждень
- ❖ знижено ліміт на P2P перекази між фіз. особ. за кордон з грн картки до 30 тис. грн/міс.
- ❖ ліміт на карткові платежі з грн карток за кордоном – 100 тис грн на місяць
- ❖ дозвіл банкам продавати на готівк. ринку 50% обсягу валюти, купленої через безготівкові канали у фізосіб з 13 квітня
- ❖ дозвіл купівлю безготівкової валюти під строковий депозит від 3 міс. в сумі до 50 тис грн на міс.
- ❖ ↑ продаж готівкової валюти за рахунок 100% обсягу валюти, купленої через безготівкові канали у фізосіб з 13 квітня
- ❖ скасовано ліміт на P2P перекази між фіз. особ. за кордон з грн картки
- ❖ ↑ ліміту купівлі під строковий депозит від 3 міс. до 100 тис грн на міс.
- ❖ дозвіл купівлі безготівк. валюти за офіційним курсом під депозит від 6 міс., який повертається в грн. за офіційним курсом

Курсова політика під час війни: ОСНОВНЕ

- **офіційний курс гривні до долара США зафіксовано**, офіційний курс інших валют змінюється відповідно до зміни курсу відповідних валют до долара;
- **усі безготівкові операції з купівлі/продажу валюти** (крім продажу населенню під строковий депозит) можуть відбуватися за курсом, що відхиляється від офіційного не більше ніж на 1%;
- **обмеження на встановлення курсів за готівковими та картковими операціями наразі відсутні**;
- **корекція офіційного курсу 21 липня на 25%** – це логічна відповідь НБУ на зміну макроекономічних умов:

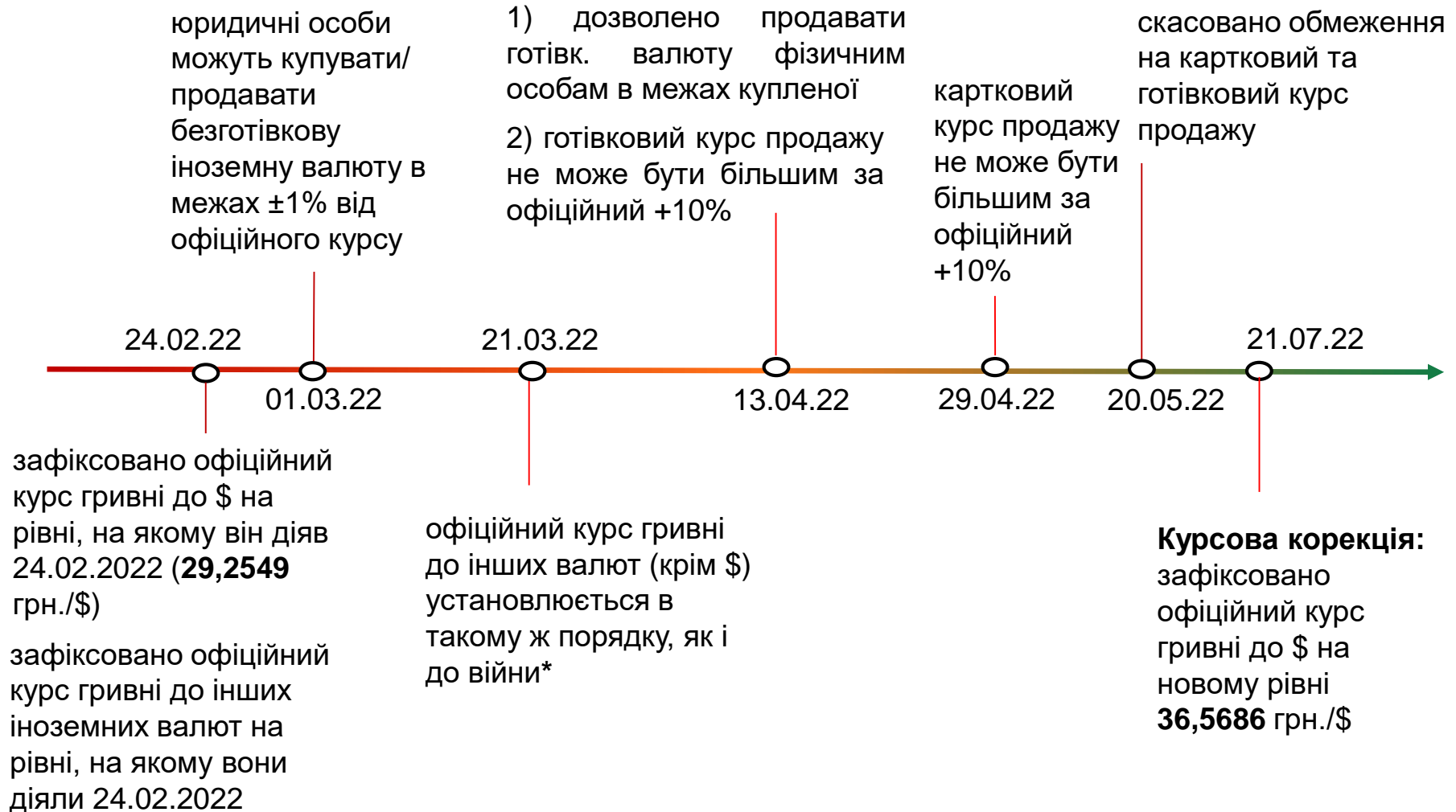
поступове відновлення економічного життя під час війни швидше позначалося на попиті на валюту, ніж на її пропозиції;

масло у вогонь додавали кошти, які Уряд отримував і витрачав за рахунок прямого викупу ОВДП Національним банком;

також у суспільстві на той момент сформувалося дещо хибне уявлення про несправедливість курсу продажу валюти експортерами.

- **Національний банк не ставить за мету за будь-яку ціну зблизити значення безготівкового та готівкового курсів**: це можливо лише у разі витрачання для підтримки цих операцій міжнародних резервів, що недоцільно під час війни;
- наразі Національний банк **не вбачає потреб в додатковій курсовій корекції**;
- **також відсутні належні передумови для повернення до плаваючого курсу**

Курсова політика під час війни

* підставі інформації про курс гривні до \$ США та про котирування Bloomberg Foreign Exchange Fixings Rate (BFIX) іноземних валют.

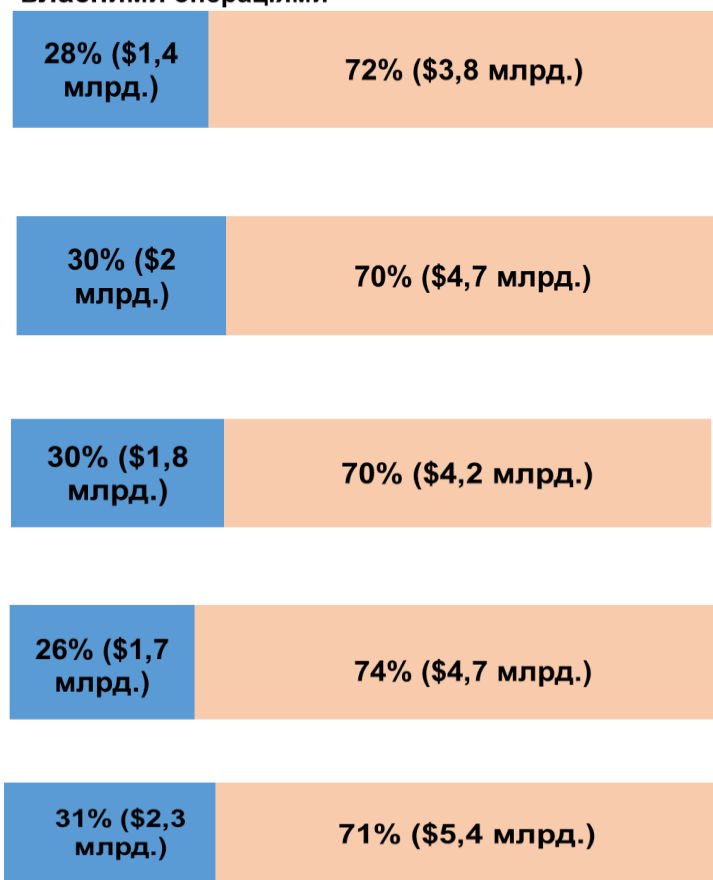

Співвідношення між попитом та пропозицією на валютному ринку останніми місяцями поліпшилося

Структура попиту на безготівкову валюту

Чиста купівля банками за власними операціями

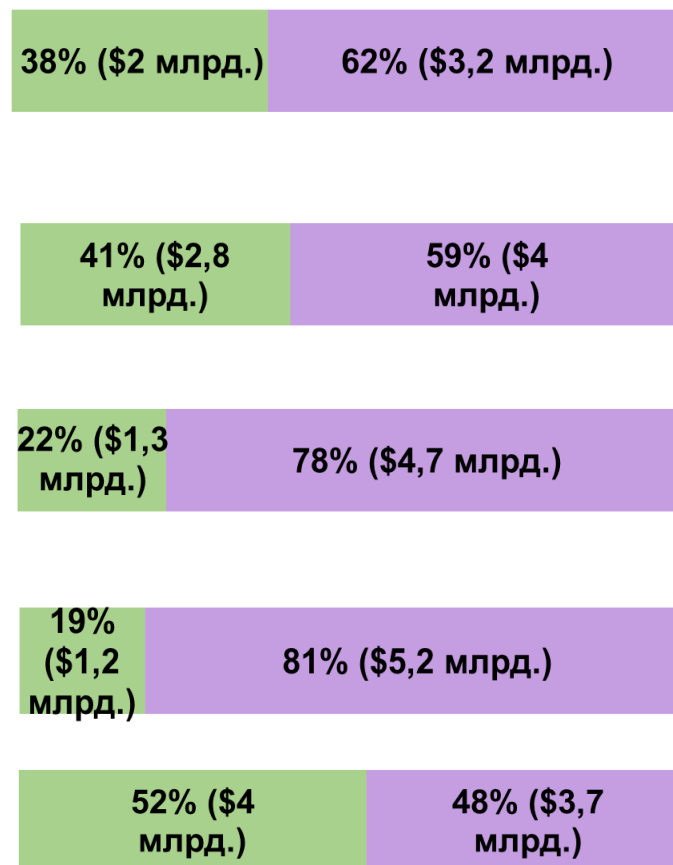
Купівля клієнтами

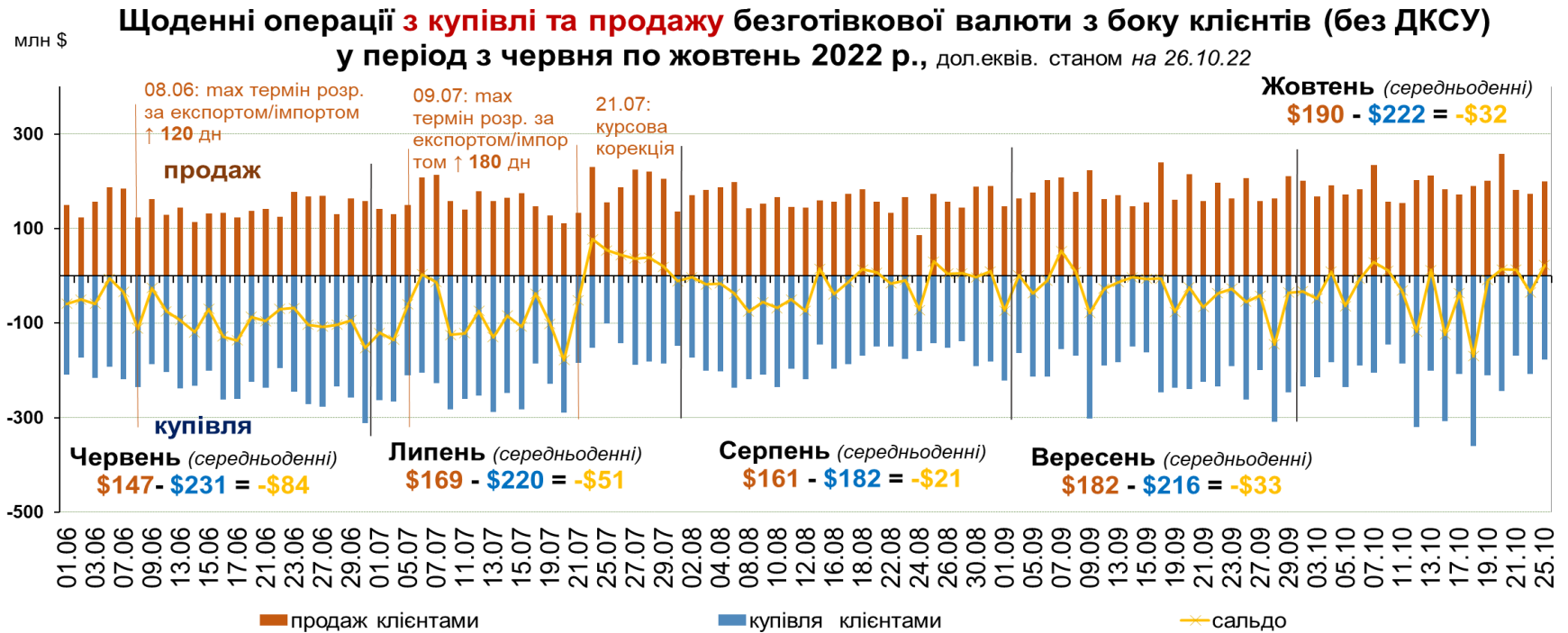
Структура пропозиції безготівкової валюти

Інтервенції НБУ

Продаж клієнтами

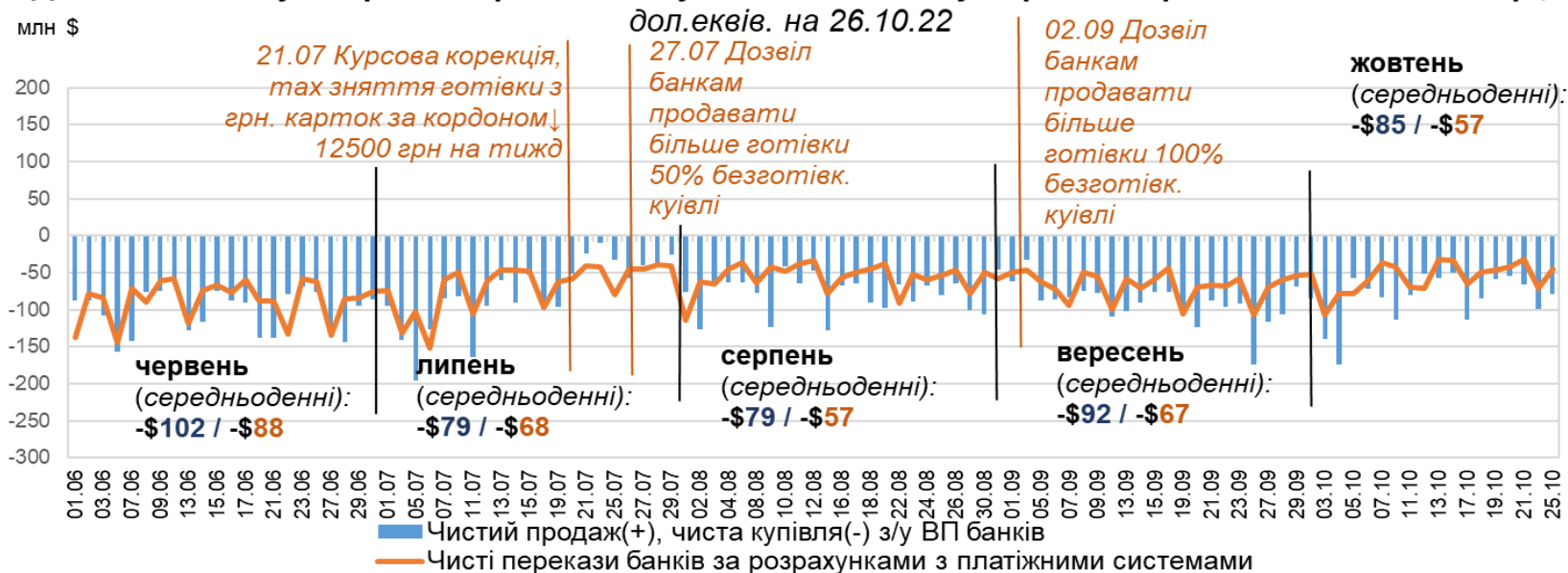
Курсова корекція та робота зернового коридору сприяли збільшенню пропозиції валюти з боку клієнтів

- обсяги клієнтського *продажу* у вересні-жовтні помітно ↑ та досягли найвищого рівня з початку воєнного стану на тлі збільшення надходжень від АПК завдяки роботі зернового коридору та впливу курсової корекції;
- клієнтський *попит* на валюту після помітного падіння у серпні надалі підвищився через більш активне фінансування державних програм на тлі активізації отримання коштів міжнародної допомоги.

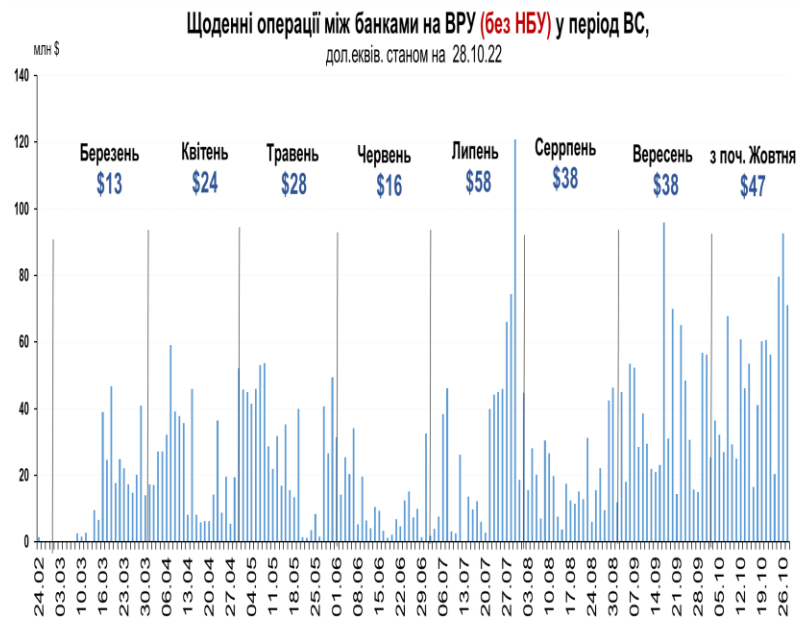
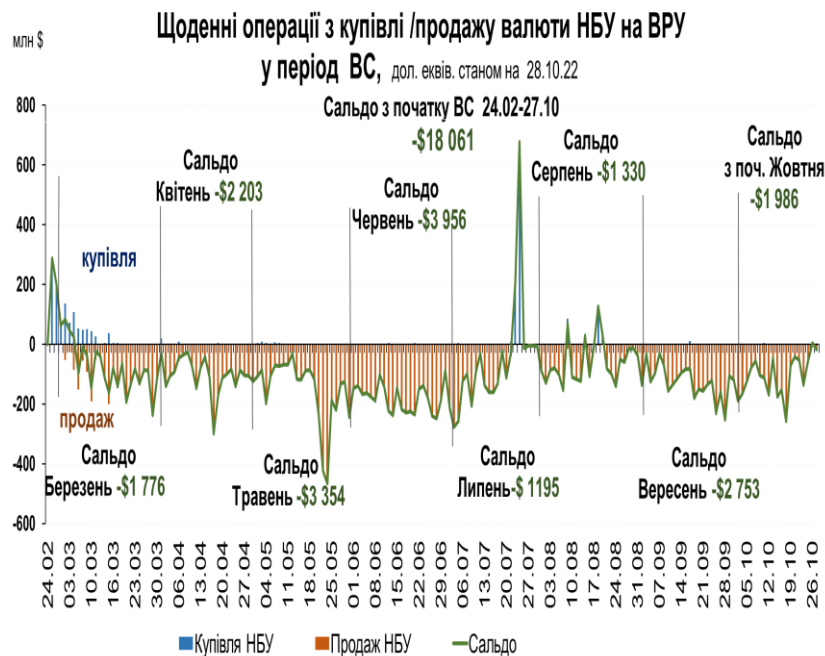
Заходи Національного банку дали змогу зменшити чистий попит на валюту за власними операціями банків

Динаміка обсягу операцій через валютну позицію банків у період з червня по жовтень 2022р.,

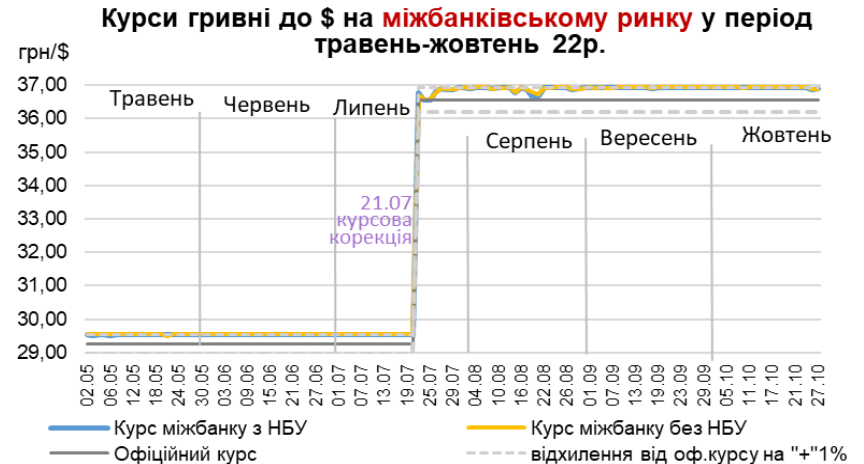
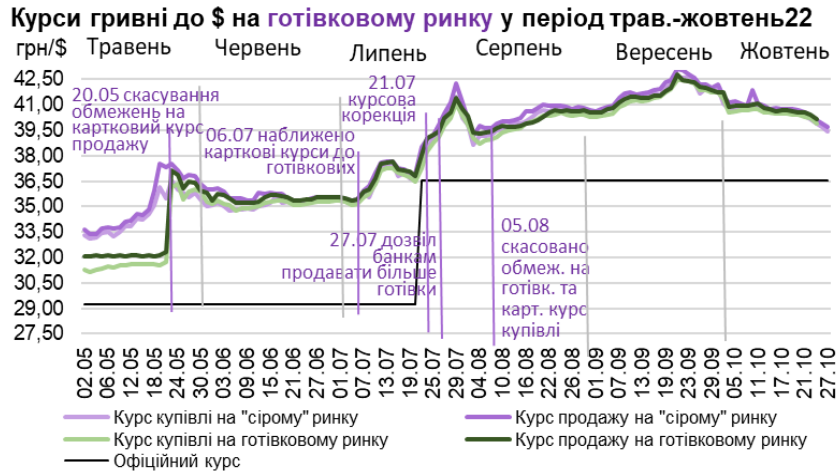
- лєва частина чистого попиту на валюту за власними операціями банків є наслідком операцій населення з картками та на готівковому сегменті;
- з огляду на це ця частина чистого попиту на валюту реагує на стан готівкового ринку та спред між готівковим та безготівковим курсом;
- курсова корекція, а також заходи Національного банку щодо активізації роботи готівкового ринку та оптимізації обмежень на операції з картами мали наслідком зниження чистого попиту за власними операціями банків.

Ліквідність міжбанківського валютного ринку лишається обмеженою

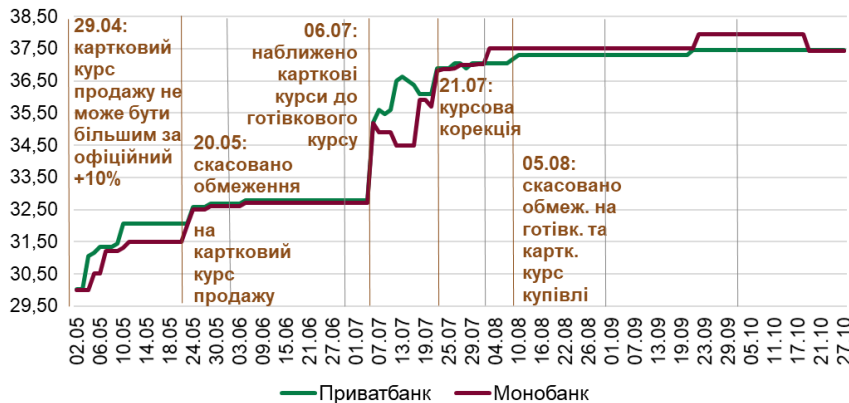

- міжбанківський ринок все ще лишається малоліквідним і таким, що критично залежить від щоденної підтримки НБУ;
- обсяг операцій банків без НБУ є у 2-3 рази меншим за обсяг операцій за участі НБУ;
- на тлі значного перевищення сукупного попиту на ВРУ над пропозицією майже усе угоди між банками на ньому укладаються за курсом офіційний +1%.

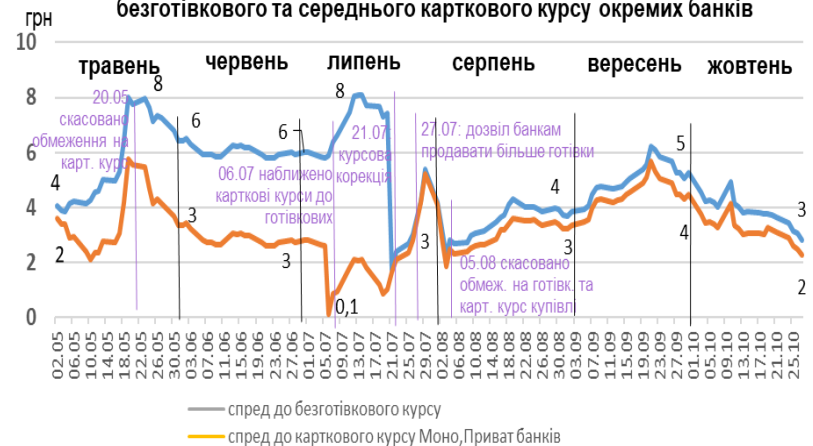
Вирішення логістичних проблем із завезенням готівкової валюти зменшило спред між готівковим та безготівковим курсами

Курси конвертації гривень в долари за картковими операціями окремих банків

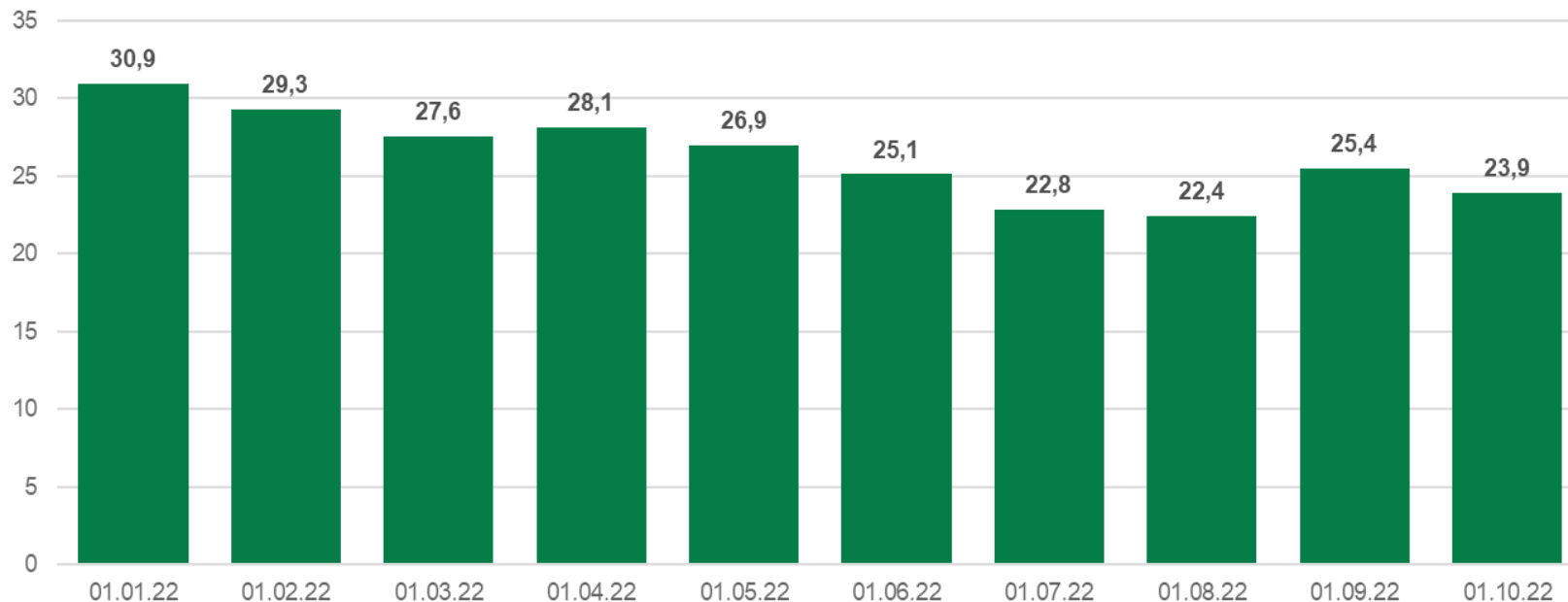
Спреди курсу продажу готівкового \$* за операціями на "сірому" ринку до безготівкового та середнього карткового курсу окремих банків

Завдяки зовнішньому фінансуванню міжнародні резерви зберігаються на досить комфортному рівні

Міжнародні резерви, млрд. дол. США

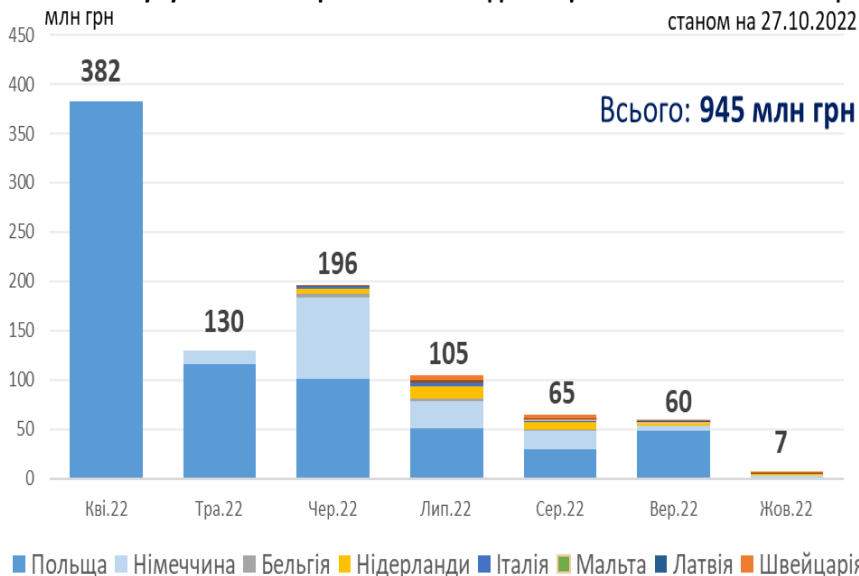
на 01.10.2022

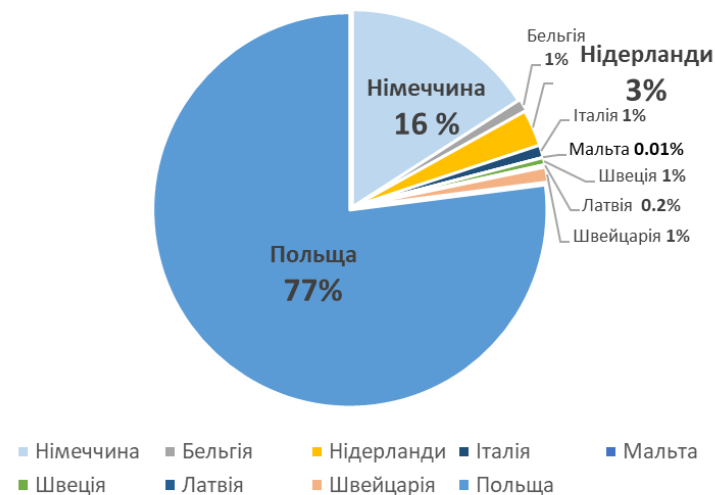
- в період ВС міжнародні резерви НБУ ↓ на **\$3,5** млрд. і на 01.10.2022 становили **\$23,9** млрд.;
- зовнішні платежі Уряду та НБУ за період ВС становили **\$3,3** млрд. (в екв.);
- від міжнародних партнерів за період ВС надійшло коштів в сумі **\$19,7** млрд. (в екв.);
- сальдо операцій НБУ на ВРУ в період ВС було *від'ємне* і становило **-\$16,5** млрд.

Національний банк забезпечив для українських біженців можливість обміняти гривневу готівку за кордоном

Обсяги викупу готівкової гривні в межах договорів НБУ з іноземними ЦБ

Структура викупу готівкової гривні в розрізі країн

- сьогодні Національним банком укладено 10 угод про обмін готівкової гривні на іноземну валюту з центральними банками країн Європи (Литва лише нещодавно приєдналася);
- угода з центральним банком Польщі майже завершена, з 09.09.2022 обмін готівкової гривні на іноземну валюту вже не здійснюється;
- обсяги обміну готівкових гривень за угодами з іноземними центральними банками мають тенденцію до зменшення, тому майже усі вони будуть завершені до кінця 2022 року.

Політика НБУ на валютному ринку після перемоги: Основні засади ГКП на період воєнного стану

Головне: «У міру нормалізації функціонування економіки та фінансової системи Національний банк у мінімально достатні строки зобов'язується повернутися до застосування принципів та інструментів грошово-кредитної політики, визначених Основними засадами грошово-кредитної політики на 2022 рік та середньострокову перспективу».

Валютне регулювання

Скасування обмежень

- ✓ НБУ поступово скасує адміністративні обмеження на валютні операції у міру поліпшення стану платіжного балансу.

Курсова політика

Повернення до плаваючого курсу

- НБУ залишається відданим режиму інфляційного таргетування з плаваючим обмінним курсом;
- НБУ прагнучим до повернення до плаваючого курсоутворення, якщо це не створюватиме загроз для стабільного функціонування фінансової системи

Валютні інтервенції

Згладжування коливань та накопичення резервів

- ✓ У міру скасування адміністративних обмежень і поживлення операцій на валютному ринку НБУ повернеться до здійснення валютних інтервенцій з урахуванням завдань та принципів, закріплених у Стратегії валютних інтервенцій НБУ

(тобто інтервенції проводитимуться на тих же засадах що і до війни).

Повернення до нормальності у валютно-курсовій сфері: *ключові моменти*

- ❑ повернення до повної нормальності у валютно-курсовій сфері займе певний час – відміна існуючих на сьогодні валютних обмежень не може бути одномоментною;
- ❑ скасування тих або інших обмежень буде прив'язуватися не до часових рамок, а до макроекономічних умов (як це було в мирний час під час імплементації дорожньої карти валютної лібералізації)
- ❑ відмова від фіксації обмінного курсу можлива лише за умов відновлення здатності валютного ринку до самозбалансування та здатності інфляції бути номінальним якорем;
- ❑ повернення до традиційних засад здійснення валютних інтервенцій можливе після відмови від фіксації обмінного курсу;
- ❑ важлива передумова для цього – відчутне зростання обсягів пропозиції валюти, зокрема з боку експортерів в умовах пожвавлення виробництва та відновлення транспортної логістики;
- ❑ поступова відмова від обмежень на торгівлю валютними цінностями та транскордонні перекази можлива лише в міру покращення платіжного балансу та зменшення ролі НБУ в балансуванні ринку.